

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน
 - 1.1 การบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา
2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
 - 2.1 แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน
 - 2.2 นโยบายการจัดการศึกษาเอกชนในปัจจุบัน
 - 2.3 ความหมายของการศึกษาเอกชน
 - 2.4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม
 - 3.1 ความหมายของการเรียนร่วม
 - 3.2 ประโยชน์ของการเรียนร่วม
 - 3.3 รูปแบบการเรียนร่วม
 - 3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนร่วม
 - 3.5 ประโยชน์ของการเรียนร่วม
 - 3.6 การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา
 - 3.7 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม
4. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม
5. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน

ในอดีตที่ผ่านมา ระบบการจัดการของการผลิต และกิจกรรมต่าง ๆ ก็ดี ทางเศรษฐกิจ ทางการตลาดมิได้มีความสลับซับซ้อนมากนัก และไม่ต้องอาศัยระบบของการจัดการเช่นในปัจจุบันนี้ กระทั่งเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในโลก (ประมาณ ปี ค.ศ 1880 เป็นต้นมา) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อันมีผลทำให้เศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ตลอดจนมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเริ่มเป็นที่ยอมรับและขยายตัวมากขึ้น มีการพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ

ขอบเขต และความหมายของการบริหารการจัดการ บริบทที่สำคัญประการหนึ่งของนักบริหาร คือการจัดการ หรือการบริหารองค์การ ให้สามารถอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยรวบรวมเอากลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อความสำเร็จในเป้าหมาย โดยคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัด

ซึ่งนักวิชาการศึกษาก็ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า องค์การคือ กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รวมกันเพื่อที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้โดยที่บุคคลคนเดียวไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้โดยลำพัง ซึ่งเราจะพบว่าองค์การจะเกิดขึ้นและมีอยู่ในสังคมมนุษย์ทุกหนทุกแห่ง และองค์การก็เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและความสำเร็จ

ดังนั้นการจัดการ (Management) หรือการบริหาร (Administration) 2 คำนี้จึงเป็นคำที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและใช้กันอยู่เสมอย่างกว้างขวาง จึงมีความหมายคล้ายคลึงกันและใช้ทดแทนกันอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นการจัดการ (Management) คือ การจัดการภารกิจภายในองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามนโยบายแผนงานที่ ได้กำหนดไว้หรือการจัดการหมายถึง ภารกิจของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือหลายคนที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของแต่ละบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ส่วนการบริหาร (Administration) หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในระดับและแผนงาน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้กับการบริหารในภาครัฐหรือองค์การขนาดใหญ่ จากความเห็นของนักวิชาการต่อคำทั้ง 2 จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ของผู้ใช้ว่าจะมีความเหมาะสมไปในทางใด ซึ่งอาจใช้คำทั้ง 2 แทนกันได้

มีคำกล่าวกันโดยทั่วไปว่า การบริหาร เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด และใช้การบริหารงานที่เหมาะสม โดยมีความสำคัญ มีดังนี้

การบริหารที่รู้จักโดยทั่วไปคือ POSDCORB ของ ลูเทอร์ กุลลิก เป็นคำย่อของพันธกิจหลัก ๆ ที่ผู้บริหารควรปฏิบัติในการบริหารองค์การ และพันธกิจของผู้บริหารตามทัศนของกุลลิก (Gulick, 1936) มีดังนี้ (ลูเทอร์ กุลลิก อ้างถึงใน สมาน อัครภูมิ, 2551)

1. Planning (P) เป็นการกำหนดสิ่งที่จะต้องดำเนินการและวิธีการที่จะใช้ในการดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ (Purpose) ที่กำหนดไว้
2. Organizing (O) เป็นการกำหนดโครงสร้างการบังคับบัญชาอย่างเป็นทางการเพื่อการจัดกลุ่มงาน การมอบหมายงาน และการประสานการปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละกลุ่มงาน
3. Staffing (S) เป็นพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งหมด ได้แก่ การคัดเลือกบุคคล การฝึกอบรม และการจัดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน
4. Directing (D) เป็นพันธกิจที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องของการตัดสินใจ การสั่งการ และการให้คำแนะนำ และการทำหน้าที่เป็นผู้นำขององค์การ
5. Co – ordinating (CO) เป็นพันธกิจในการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ
6. Reporting เป็นความรับผิดชอบในการให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ ทั้งผู้บริหารเองและผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับข้อมูล ผลการวิจัย และผลการตรวจต่าง ๆ
7. Budgeting (B) เป็นพันธกิจด้านการวางแผนเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณ

Sears (1959) ได้เสนอ กระบวนการบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารไว้ ประการคือ

1. การวางแผน (Planning)

2. การจัดองค์กร (Organizing)
3. การมอบหมายงานหรือการวินิจฉัยสั่งการ (Directing)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

Fayol (1949) ได้เสนอ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ได้รับผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้บริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์กร (Organizing)
3. การบังคับบัญชา (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

สุมิน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2544) ได้เสนอ กระบวนการบริหารการศึกษาของ Deming สำหรับผู้บริหารและครูในยุคโลกาภิวัตน์ ควรรู้จักและทำความเข้าใจกับวงจร PDCA เพื่อประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan) การดำเนินการใด ๆ ต้องมีการวางแผน ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดรอบคอบ เพื่อให้แผนที่วางไว้สมบูรณ์และดีที่สุด ถ้าการวางแผนดี มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การปฏิบัติ (Do) เมื่อวางแผนเสร็จแล้วต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้

3. ตรวจสอบ (Check) ในระหว่างการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อยู่นั้น ต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไป เพื่อวิเคราะห์ผลว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ หรือยังมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร

4. การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือหากประสบผลสำเร็จก็วางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

สมาคมผู้บริหารการศึกษาอเมริกัน (American Association of school Administrators, 1955) ตัวย่อว่า AASA ได้เสนอกระบวนการบริหารงานการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือโครงการที่จะทำไว้เป็นการล่วงหน้า โดยระบุงานที่จะทำ วัตถุประสงค์ วิธีการ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการในการบริหารการศึกษา

2. การจัดสรรทรัพยากร หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ที่เหมาะสมและเพียงพอ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติตามแผน และแก้จุดบดบังต่าง ๆ ในการดำเนินการตามกระบวนการบริหารโรงเรียน

3. การกระตุ้นการทำงาน หมายถึง การให้กำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการบำรุงขวัญ และให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประสานงาน หมายถึง การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียน กับหน่วยงานอื่น เพื่อให้ผู้ร่วมงานและได้มีโอกาสพบปะประชุมหารือกันแสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการสอนเด็กพิการเรียนร่วม

5. การประเมินผลงาน หมายถึง การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของครู บุคลากรในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อขัดข้องต่าง ๆ จะได้หาแนวทางแก้ไขและนำไปปรับปรุง ในการวางแผนต่อไปในอนาคต

1.1 การบริหารสถานศึกษา

สุนทร โคตรบรรเทา (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาใดให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย อาจจำเป็นต้องมีผู้บริหาร ผู้นำหรือหัวหน้า เพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดองค์การ ควบคุมดูแลและจูงใจหรือนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานลุล่วงตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นความพยายามจัดดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เช่น สถานศึกษา วิชาการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียนและอาคารสถานที่ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การที่อาศัยหน้าที่ทางการบริหารอย่างน้อย 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุม ผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการดังกล่าว ใช้ทักษะทางการบริหาร แสดงบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับระดับการศึกษา รวมทั้งจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมขององค์การทั้งภายนอกและภายใน การที่จะพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา ให้การศึกษาเป็นกระบวนการให้คนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ จะต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการที่ดีพอ โดยเปลี่ยนแปลงแนวคิดให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) ได้กล่าวถึงการบริหารการศึกษาว่า ผู้บริหารการศึกษาต้องมีหลักการบริหาร คือ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา มีกระบวนการทางสังคมซึ่งบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและกิจกรรมนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งอธิบายไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลเป็นคณะ และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนเฉพาะของการทำงานนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารการศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้ และสำคัญที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้และเข้าใจถึงภารกิจตลอดจนขอบข่ายของงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน งานของผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีมากมายทั้งงานในหน้าที่ งานตามนโยบายและงานฝักจากส่วนราชการอื่น ๆ

โดยสรุปแล้ว ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือกันทำงานนั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้าที่เราเรียกว่า ผู้บริหารและการร่วมมือกันนั้นจะจัดในรูปแบบขององค์การประเภทต่างๆ แล้วแต่วัตถุประสงค์ที่มีขององค์การนั้น ๆ ซึ่งเป็นการดำเนินงานหลายด้าน เพื่อการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน นักศึกษาให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคมนั่นเอง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) การบริหารงานใดๆจะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตนเอง ผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานที่เป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพสถานศึกษา รวมทั้งผลสะท้อนต่อผลงานและวิถีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก

วิโรจน์ สารรัตน์ (2546) ได้อธิบายความหมายของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารหมายถึงบุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์การธุรกิจ เรียกว่า ผู้จัดการ (Manager) แต่ในองค์การของรัฐเรียกว่า ผู้บริหาร (Administrator) ดังนั้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน การบริหารงานสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน แนวทางวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆในการปฏิบัติงานไว้ อย่างมีระบบแบบแผน เพื่อให้การดำเนินงานลุล่วงไปด้วยดี ด้วยเหตุนี้เองเราสามารถเปรียบผู้บริหารได้ว่าเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัวที่จะนำครอบครัวไปสู่ความสำเร็จหรือความก้าวหน้าแห่งชีวิตของสมาชิกทุกคน

2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

2.1 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน กล่าวไว้ซึ่งสรุปได้ดังนี้ นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเอกชนปรากฏอยู่ในแม่บทหลัก ในการจัดการศึกษา ซึ่งระยะแรกเรียกว่า “โครงการศึกษา ” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “แผนการศึกษา ” และ “แผนการศึกษาแห่งชาติ ” ตามลำดับ โดยระบุถึงการเปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรัฐให้การอุปถัมภ์ในขอบเขตที่เหมาะสม รวมทั้งปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ คำแถลงนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งแสดงให้เห็นถึงนโยบายของรัฐ ในอันที่จะส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาของเอกชน ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

2.1.1 นโยบายการศึกษาเอกชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดและเป็นแม่บทกฎหมายทั้งปวง ตามปกติจะบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเอกชนไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า การจัดระบบการศึกษามุ่งเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะสถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ จากบทบัญญัตินี้

สถานศึกษาเอกชน โรงเรียนเอกชน วิทยาลัยเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐด้วย

2.1.2 นโยบายการศึกษาเอกชนตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แนวนโยบายในการจัดการศึกษาเอกชน ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับต่าง ๆ มีสาระสำคัญ ดังนี้ รัฐยังมีนโยบายเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมให้เอกชนขยายบทบาทการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการอาชีวศึกษา ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และรัฐมีนโยบายสนับสนุนให้ เอกชนจัดการศึกษา โดยเน้นด้านคุณภาพควบคู่กับการขยายในด้านปริมาณ โดยเฉพาะการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะกลุ่ม

2.1.3 นโยบายการศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการ และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาของรัฐ ของเขตพื้นที่การศึกษา หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้ รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

ให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าต้องสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน ด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาเอกชนในปัจจุบัน

รัฐมีนโยบายเปิดโอกาสให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐได้กำหนด มาตรการในการส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจและช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเอกชนให้ได้มาตรฐาน รัฐมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุก

ระดับเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางและมีคุณภาพ โดยส่งเสริมให้เอกชนมีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ และส่งเสริมให้สถานศึกษาเอกชนสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้รัฐจะให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและส่งเสริมให้มีการรับรองมาตรฐานการศึกษาเอกชน

สำหรับการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา รัฐมีนโยบายสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ อันได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน และการส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งให้การอุดหนุนทางการเงินในอัตราไม่เกินร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนของรัฐในส่วนที่เป็นงบดำเนินการแก่โรงเรียนเอกชน ที่มีคุณสมบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2542 ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน จึงดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 มกราคม 2551 เป็นต้นไป

2.3 ความหมายของการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540) ได้ให้ความหมายการศึกษาเอกชน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่เอกชน หรือองค์กรบุคคลเป็นผู้จัดโดยใช้ทรัพยากรหลัก ทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน และจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์อันจำกัด สำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ในการนี้หากจำนวนนักเรียนรวมกันทุกผลัดมากกว่า 7 คนขึ้นไป สถานที่นั้นจะได้ชื่อว่า สถานศึกษาเอกชนตามกฎหมาย

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า โรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยปฏิบัติของการศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกิน 7 คน ขึ้นไป โดยใช้ทรัพยากรในการบริหารงาน อันได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการจัดการขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

สรุปได้ว่าการศึกษาเอกชน เป็นการจัดการศึกษาโดยเอกชนเป็นผู้ลงทุน ซึ่งใช้ทรัพยากรในการบริหารคือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการจัดการ อันมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นผู้ให้การสนับสนุน

2.4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

การบริหารโรงเรียนเอกชนซึ่งเป็นองค์กรเอกชน อาจแตกต่างจากการบริหารโรงเรียนของรัฐในบางด้าน บางส่วน อาจต้องอาศัยหลักการบริหารทั่วไปของกิจการอื่นได้ แต่หลักสำคัญจะต้องยึดหลักการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนทั่วไป เพราะการจัดการศึกษาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคน และอนาคตของสังคม อันเป็นอนาคตของชาติ แม้ว่าโรงเรียนเอกชนต้องจัดทา และใช้

ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้านด้วยตนเอง ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โรงเรียนเอกชน ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และระดับก่อนประถมศึกษา 2 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรี (8 ตุลาคม พ.ศ. 2547) และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้กำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียนเอกชนไว้ ดังนี้

2.4.1 การบริหารงานโรงเรียน คือการที่ผู้บริหารใช้วิธีการต่าง ๆ จัดสรรทรัพยากรซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรกำหนด ผลผลิตที่ได้คือ ประสิทธิภาพของนักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคม

2.4.2 ผู้บริหารควรจัดสัดส่วนเกี่ยวกับเวลาในการบริหารงานโรงเรียนแต่ละงานให้เหมาะสม

2.4.3 ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ในการปฏิบัติการสอน การวางแผน การควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานและดำเนินงานทุกอย่าง ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน กฎกระทรวง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.4.4 ภารกิจที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จะต้องปฏิบัติ นั้น ต้องอาศัยทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะที่เกี่ยวกับความรู้ ทักษะในด้านเทคนิคต่าง ๆ และทักษะด้านมนุษย

เนื่องจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จึงอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ได้แก่

มาตรา 39 บัญญัติว่า “ผู้อำนวยการมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านวิชาการของโรงเรียน แต่งตั้งและถอดถอน ครู บุคลากรทางการศึกษาและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน

มาตรา 40 บัญญัติว่า “ให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งผู้จัดการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านงบประมาณของโรงเรียนและดูแลรับผิดชอบการบริหารงานทั่วไป”

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนเอกชน แม้จะมีอิสระในการบริหารของโรงเรียนเอง แต่ก็ต้องยึดหลักของการบริหารโรงเรียนตามนโยบายของรัฐ จากนั้นนโยบายตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และมาตราที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ในส่วนของการจัดการศึกษาและจัดโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนจึงเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เช่นเดียวกับการศึกษาของรัฐ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่รัฐกำหนด เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของประเทศ

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

3.1 ความหมายของการเรียนร่วม

นักการศึกษาพิเศษหลายท่าน ถือว่า การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่า เด็กแต่ละคนควรได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้น ซึ่งเขา จะได้รับการตอบสนองของการเรียนร่วมในลักษณะคล้ายกัน ดังนี้

Gearheart & Weishahn (1980) กล่าวว่า มโนทัศน์ของการเรียนร่วม คือ การร่วม กิจกรรมในชั้นปกติให้มากที่สุด โดยมีการให้ความช่วยเหลือแก่ครูปกติ

Kauffman; et al. (1981) ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วมไว้อย่างครอบคลุมว่า เป็นการรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียน การสอน และด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนการศึกษาเป็นรายบุคคลและต่อเนื่อง และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กันระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติ และด้านการ ศึกษาพิเศษ

Blankenship & Lilly (1981) มีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมว่าสิ่งที่ต้องเน้นคือ การใช้คำว่า “การเรียนร่วม ” ไม่ควรสื่อความหมายแคบๆในแง่ของการเรียนทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้อง ครอบคลุมถึงความต้องการจำเป็นในทุกด้านของเด็กพิเศษ หลักการของการเรียนร่วมก็คือ จะต้องเอา ใจใส่ดูแลอย่างดีที่สุดต่อความต้องการจำเป็นของเด็กทั้งด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านวิชาการ ในขณะที่เด็กพิเศษเรียนร่วมอยู่ในการศึกษาภาคปกติ

Allen (1991) นิยามการจัดการเรียนร่วมว่า การเรียนร่วมคือการเติบโตของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โดยมีการควบคุมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งกฎหมายต้องการให้เด็กที่บกพร่องและเด็ก ปกติได้เรียนด้วยกัน ในขอบเขตที่เหมาะสมให้มากที่สุดโดยดูพื้นฐาน ปัญหาทางพัฒนาการ และระดับ ทักษะของเด็กเป็นรายบุคคล

ศรียา นิยมธรรม (2541) ได้กล่าวถึงคำและความหมายของคำที่ใช้เรียกลักษณะการ จัดการเรียนร่วมในต่างประเทศไว้ ดังนี้

1. Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา นั่นคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษถูก ส่งเข้าไปเรียนในห้องเรียนสำหรับเด็กปกติทุกอย่างและไม่มีบริการเพิ่มเติมสำหรับเด็กประเภทนี้
2. Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบาง เวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย
3. Inclusive Education หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียน ตลอดจนรับ บริการเสริมที่เหมาะสมและจำเป็นในการใช้ชีวิตร่วมกับเด็กปกติในครอบครัว ชุมชนและสังคม

กรมสามัญศึกษา (2542) ได้นิยามความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า การเรียนร่วมหมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของ แต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้อธิบายความหมายของการเรียนร่วม หมายถึง การจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเรียนร่วม 3 คำ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) ได้แก่

1. Mainstreaming หมายถึง การจัดให้เด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนปกติ ในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เด็กจะได้รับการบริการทางการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ ทุกประการ เป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญา และความพร้อมด้านการเรียนตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมสมวัย ในกรณีเด็กมีความพิการระดับปานกลาง ทางโรงเรียนอาจมีบริการเรื่องวิธีการสอน ตลอดจนช่วยประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้น

2. Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับ เด็กปกติแต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางเวลาเท่านั้น เป็นเด็กเล็ก และเด็กที่มีความพิการในระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาทุกวิชาได้ ทั้งยังต้องการครูการศึกษาพิเศษที่จะคอยช่วยจัดทำแผนการจัดการศึกษาพิเศษที่จะให้บริการ มีความหมายรวมไปถึง การจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย

3. Inclusive Education หมายถึง การจัดการเรียนรวมตามความเชื่อว่า เด็กพิการต้องได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนตามปกติในโรงเรียน ที่อยู่ใกล้บ้านและในชุมชนที่อาศัยอยู่ เป็นสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่จะได้รับความเสมอภาคของการศึกษา

เสรี บุญทอย (2542) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์ (2545) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กพิเศษเกิดทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ยังให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ดีกว่า การเรียนร่วม (Integrated Education) หมายถึง การจัดให้เด็กและเยาวชนพิการ ที่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อนเรียนร่วม กับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ จัดได้หลายรูปแบบ เช่น เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เรียนร่วมเป็นบางเวลา และเรียนร่วมโดยรับบริการสอนเสริมจากครูสอนเสริมหรือครูเดินสอน และจัดให้มีบริการสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กและเยาวชนเฉพาะบุคคล

จากนิยามและความหมายของการเรียนร่วมดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนร่วม คือ การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับโอกาสที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียนทุก ๆ ฝ่าย ให้สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปกติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อให้ความต้องการพิเศษทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กได้รับการตอบสนองและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

3.2 ปรัชญาของการเรียนร่วม

นักการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการให้เด็กพิการ หรือเด็กที่มีความบกพร่องมีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่ง

เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การเรียนร่วมมีลักษณะเป็นปรัชญา เป็นหลักการ แนวคิดนักรักการศึกษาพิเศษหลายท่านได้ให้ความหมายปรัชญาของการเรียนร่วมไว้หลายลักษณะ เช่น

Patton (Patton; et al, 1996 อ้างถึงใน กมล ดาระสุวรรณ, 2544)กล่าวว่า ปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม คือ การให้โอกาสเด็กพิการอย่างเคียงป่าเคียงไหลกับเด็กทั่วไปในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้ว เด็กพิการสามารถจะประสบความสำเร็จได้ การเรียนร่วมทำให้เด็กพิการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไป และรอดพ้นจากการถูกตีตราว่าเป็นเด็กพิการ ทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มยอมรับซึ่งกันและกัน และไม่นำผลการเรียนมาประเมินคุณค่าซึ่งกันและกัน

การสอนแบบเรียนร่วม ถือว่าเป็นวิสัยทัศน์ใหม่สำหรับสังคมและชุมชน เป็นการรวมปฏิบัติการทุกอย่างของการสอนที่ดีที่สุด ซึ่งครูที่ดีได้ทำ ได้คิด ได้พัฒนาเด็กทุกวิถีทาง เพื่อให้เด็กเพิ่มพูนในการเรียนรู้ โดยครูจะเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มด้วยเหตุและผล อีกทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมปรึกษาหารือ เกี่ยวกับเด็กก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการปรับปรุงการสอนในชั้นเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้นด้วย ทุกคนต้องทำงานร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างในความสามารถ ศาสนาและความบกพร่อง ซึ่งเด็กทุกคนต้องได้เรียนรู้และเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่เด็กจะต้องพบในอนาคต

จากแนวคิด และปรัชญาการจัดการเรียนร่วมดังกล่าว จะเห็นว่าการจัดการเรียนร่วมนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนและใช้ชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข ทำให้คนในสังคมยอมรับ เข้าใจในความแตกต่าง ทั้งนี้ โรงเรียนควรปรับแนวคิด หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะและระดับความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท

3.3 รูปแบบของการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ โรงเรียนควรเลือกดำเนินการให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ วารี ถิระจิตร (2541) ได้สรุปรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ 5 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษ ลักษณะนี้ จัดให้เด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์เครื่องมือพิเศษช่วยทางด้านการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้ เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอน และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษต่างๆเพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม การเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับการบริการเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูง จนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้ให้แก่เด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องมาก และไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

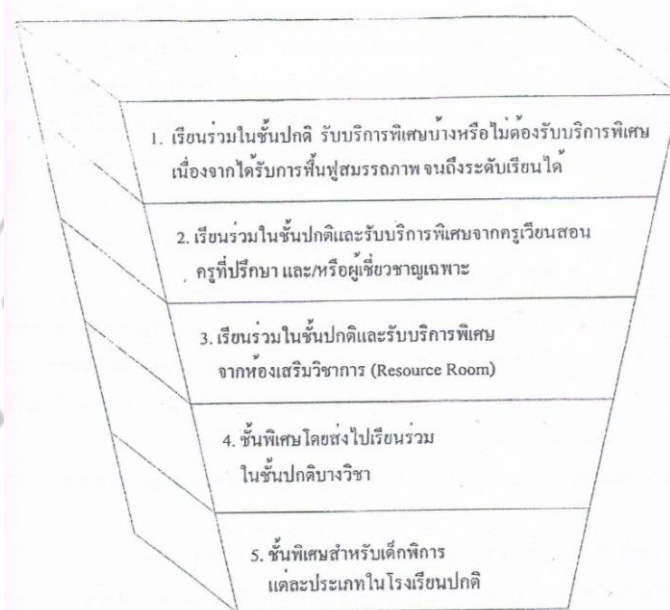
รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็ก และที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็กพิการ ทางกาย และสุขภาพหรือเด็กปัญญาอ่อน

ผดุง อารยะวิญญู (2541) ได้กล่าวถึง วิธีการจัดการเรียนร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศ และประสบความสำเร็จพอสมควร โดยมีรูปแบบ ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับ เด็กปกติ และเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม
2. เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำให้ครูที่สอนเข้าใจความต้องการ แนะนำวิธีสอน ตลอดจนปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาครูในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นต้น
3. เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่งเมื่อครบสัปดาห์ ก็หวนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมอีกในโรงเรียนเดิม
4. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ วันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กต้องมีตารางเรียนกำหนดที่แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กๆก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย ห้องเสริมวิชาการ (Resource room) มีขนาดเท่ากับห้องเรียนหรือใหญ่กว่าหรือเล็กกว่าก็ได้ มีอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอน

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กจะเรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

ภาพ 2 การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ
ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู, 2541, 224.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 อ้างถึงใน ญัตติกฎตา พิศาลสมบัติ2543) ได้เสนอรูปแบบของการเรียนร่วมไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตัวเองได้แล้ว และได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพออยู่ในทุก ๆ กลุ่มวิชา ให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ ซึ่งถ้าเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและการเรียนเหมือนกับเด็กปกติได้โดยไม่มีปัญหาแล้ว อาจไม่ต้องกลับมาเรียนในชั้นพิเศษอีก

ลักษณะที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติและมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา เป็นการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลาคลายคลึงกับลักษณะที่ 1 แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งได้แก่ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ครูเรียนสอนตามโรงเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยครูประเภทนี้ไม่ได้เป็นผู้ทำการสอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ให้เข้าใจถึงความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมอยู่ในชั้นเรียน

ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม และช่วยประเมินผลการพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดการการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางการเรียนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลาและบางวิชา ตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนในเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา หรือไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ การสอนอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ นอกจากรุ่นครูเสริมวิชาการยังทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น หรือประจำวิชาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ลักษณะที่ 4 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดการเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเรียนเดียวกันโดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติ และจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กสามารถไปเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษาหรือกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ของโรงเรียน

ลักษณะที่ 5 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดการเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเภทเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 6 คน เรียนในชั้นเรียนพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา แต่อยู่ในโรงเรียนปกติ และมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนบ้างบางโอกาส ได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ ไหว้พระ ประชุมประจำสัปดาห์ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับเด็กปกติ เข้ายกกีฬา และร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนร่วมพิธีการกับโรงเรียนด้วย

จากรูปแบบของการจัดการเรียนร่วมจะเห็นได้ว่า การนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของคนปกติ และการจัดการเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับความบกพร่องที่แตกต่างกัน เข้าเรียนในรูปแบบต่างกัน จะทำให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง

3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนร่วม

ในการจัดการเรียนร่วม มีองค์ประกอบหลายอย่างที่โรงเรียนต้องคำนึงถึงการดำเนินงาน ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนร่วม เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานแก่โรงเรียนในสังกัด 4 ขั้นตอน คือ

3.4.1 การเตรียมการ

1) การเตรียมสิ่งแวดล้อม

อาคารสถานที่ ต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อความสะดวกและเหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เตรียมห้องเรียน มุมวางเครื่องใช้ และอุปกรณ์ อาจจำเป็นต้องจัดสร้างหรือดัดแปลงให้เหมาะสม เช่น พื้นควรปูด้วยกระเบื้องยาง ทำทางลาด รววจับในห้องน้ำ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้น

การจัดห้องเรียนและที่นั่ง ห้องเรียนไม่ว่าจะเป็นชั้นพิเศษเฉพาะ หรือห้องเรียนร่วม ควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงรบกวน หรือมีน้อยที่สุด ไม่ควรจัดห้องที่อยู่ติดถนนหรือห้องดนตรี

รูปแบบการจัดห้องเรียน จัดเหมือนการจัดห้องเรียนเด็กปกติ คือจัดให้มีโต๊ะครู ควรสะดวกในการเดินดูนักเรียนอย่างใกล้ชิด และสามารถร่วมกิจกรรมกับนักเรียนได้ กระจกหน้าต่างควรจัดไว้หน้าห้องเรียน ป้ายนิเทศ แผนภูมิ แผนที่ติดไว้ตามผนังห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้เรียน ควรเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดให้อึดต่อการเรียนการสอน ตู้เก็บเอกสารคู่มือครู และสื่ออุปกรณ์ เพิ่มข้อมูลประจำตัวเด็ก แบบประเมินความก้าวหน้า โดยจัดให้มีที่ว่างในการประกอบกิจกรรม และที่ว่างสำหรับเด็กพิการทางกายเคลื่อนไหวสะดวก นอกจากนี้ควรจัดให้มีห้องฝึกพูด หรือห้องเสริมวิชาการไว้ด้วย

2) การเตรียมบุคลากร

ควรมีการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้พร้อมที่จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วม เข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการสอน เพื่อเสริมงานเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ บุคลากรที่ควรเตรียมการ ได้แก่

ผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีเจตคติที่ดี มีหลักการบริหารจัดการเรียนร่วม ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน จัดหาบริการสนับสนุนเพื่อเสริมงานเรียนร่วม และส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับครูประจำวิชา ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐาน และวิธีสอนเด็กที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนของตน เข้าใจวิธีการประสานงานกับบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนได้ และยอมรับให้เข้าเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน

ครูประจำชั้นพิเศษ เป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ หรือผ่านการฝึกอบรมทางการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ และควรเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน

ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในชั้นเรียนปกติ และเป็นผู้ประสานให้คำแนะนำครูให้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ถูกต้อง

3) การเตรียมเด็ก

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ การเตรียมเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง และหากเด็กได้รับการเตรียมพร้อมก่อนส่งเข้าเรียนร่วมแล้ว จะช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วมและยังช่วยลดความยุ่งยากให้กับครูประจำชั้นเรียนร่วม

เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พบในโรงเรียนประถมศึกษา มี 3 ลักษณะ คือ

- (1) เด็กที่รับเข้ามาใหม่ และยังไม่มีการเตรียมความพร้อม
- (2) เด็กที่เรียนในชั้นเรียนอยู่แล้ว แต่ผู้ปกครองและครูไม่ทราบว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีความต้องการพิเศษ

(3) เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาความสามารถแล้ว จากศูนย์การศึกษาพิเศษหรือจากโรงเรียน/มูลนิธิต่าง ๆ และส่งต่อเพื่อเข้าเรียนร่วม

เด็กที่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อม ควรได้รับการตรวจสอบเบื้องต้นว่า มีความพร้อมหรือความสามารถพื้นฐานเพียงพอ เพื่อนำมากำหนดแผนเตรียมความพร้อม โดยใช้แผนจัดการศึกษารายบุคคล หรือพัฒนาความสามารถด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนแก่เด็กด้วย เมื่อเด็กมีความพร้อมจึงส่งเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนร่วมเต็มเวลา หรือบางเวลา หากโรงเรียนไม่สามารถจัดเป็นชั้นพิเศษได้ อาจส่งเด็กเข้าเรียนในชั้นปกติ และจัดเวลาพิเศษให้เด็กได้รับบริการเสริม เพื่อพัฒนาความสามารถในบางเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความบกพร่องของเด็กเป็นสำคัญ

เด็กปกติ โรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับเด็กปกติ เพื่อให้เข้าใจการปฏิบัติตน หรือให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ สร้างเจตคติที่ดีไม่ล้อเลียน ดูหมิ่นโดยจัดในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจ ยอมรับและเอื้ออาทรแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เด็กพิเศษอยู่ในสังคมโรงเรียนด้วยความสุข

4) การเตรียมผู้ปกครอง

สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การปฐมนิเทศผู้ปกครอง ก่อนเปิดภาคเรียน การนัดหมายพบกันเป็นระยะ การสนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปของอาสาสมัคร การสนับสนุนให้รวมกลุ่มตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นต้น โดยควรให้ผู้ปกครองมีความรู้ในเรื่องสิทธิของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดู แนวทางการสอนและการประเมินผล บทบาทในการร่วมมือแก่โรงเรียน การให้ยอมรับความเข้าใจ ไม่รังเกียจเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยควรทำการเตรียมทั้งผู้ปกครองเด็กปกติและผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

5) การเตรียมแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

เด็กที่เรียนร่วมจะเรียนหลักสูตรเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เนื่องจากความบกพร่องทำให้ไม่สามารถเรียนบรรลุได้ทุกจุดประสงค์ จำเป็นต้องตัดสิ่งที่เด็กไม่สามารถเรียนได้ออก หรือปรับลด หรือเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นอื่นเข้าไป การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้เรียนตามความสามารถ และได้รับบริการพิเศษตามความเหมาะสม

6) การเตรียมการวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผล ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กปกติ การวัดผลต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิเศษแต่ละคน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และอาจต้องปรับปรุงวิธีการวัดผลประเมินผล ปรับเกณฑ์การประเมินความก้าวหน้าให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

3.4.2 การคัดแยกเด็ก

การคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความสำคัญมาก เพราะหากดำเนินการผิดพลาด จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางแผนจัดการเรียนการสอน และการให้ความช่วยเหลือเด็ก สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจผลงาน และมีเครื่องมือหลายชนิด เช่น แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบเฉพาะ แบบคัดแยกเป็นหมูน แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หรือแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง การใช้แบบคัดแยกอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่

สามารถสรุปได้ว่าเด็กจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านใด ดังนั้น การคัดแยกจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ แบบ และหลายวิธีประกอบกัน การคัดแยกเด็กควรดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ครูประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง สัมพันธ์กับการเรียนการสอน ว่าเด็กคนใดผิดปกติบ้างหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลคัดเลือกเด็กเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 หากครูยังไม่แน่ใจว่าเด็กที่ค้นพบนั้น มีความผิดปกติแน่ชัดหรือไม่ อาจทำขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง หลังจากได้คำตอบว่าผิดปกติจริง ก็ดำเนินการขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม ทดสอบมาตรฐาน เยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง เป็นต้น แล้วบันทึกไว้

ขั้นตอนที่ 4 คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้อาจเพียงพอหรือไม่ ถ้ายังไม่พอให้เก็บข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 ใหม่

ขั้นตอนที่ 5 พิจารณาว่าเด็กที่คัดเลือคนั้น ควรได้รับความช่วยเหลือโดยวิธีใดบ้าง ถ้าถึงขั้นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษแขนงใด จะได้ส่งเด็กไปขอรับบริการบริการพิเศษ

ขั้นตอนที่ 6 ในกรณีตัดสินใจส่งต่อ ครูต้องเตรียมเอกสารและรายงานตรงความจำเป็น เพื่อขอรับบริการพิเศษจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 7 ในการปฏิบัติงาน ครูที่รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วม ต้องศึกษาหลักสูตรปรับแผนการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล และประสานงานการเรียนที่จัดอยู่ในโรงเรียนต่อไป

3.4.3 การทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan)

1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เรียกว่า IEP เป็นแผนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็ก โดยปกติเป็นแผนระยะ 1 ปี มีการทบทวนทุกภาคเรียน โดยทั่วไปควรมีรายละเอียด ดังนี้

- (1) ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน
- (2) ข้อมูลทางการแพทย์
- (3) ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน
- (4) เป้าหมายระยะสั้น , ยาว
- (5) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- (6) เกณฑ์และการประเมินผล
- (7) บริการทางการศึกษาที่จัดให้
- (8) ผู้เข้าร่วมประชุม

2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan) เรียกว่า IIP เป็นแผนการสอนที่จัดในรูปแบบเดียวกับเด็กปกติ อาจมีบางจุดประสงค์ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของเด็กในการจัดการเรียนการสอน อาจต้องปรับการสอน ปรับเพิ่ม

เวลา สื่อการสอน และวิธีการจัดและประเมินผลให้สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะความต้องการ พิเศษ

3.4.4 การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

การวัดประเมินผล จะแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพราะเด็กที่มีความต้องการ พิเศษมีความต้องการและความสามารถต่างกัน การวัดผลประเมินผลจะถูกกำหนดไว้ในแผน IEP ของ แต่ละคน การวัดผลประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจดำเนินการได้ดังนี้

(1) กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อยๆ สอนให้มีทักษะตามขั้นย่อยๆ แล้ววัดผล โดยการทดสอบด้วยวิธีการหลายวิธี เมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ แล้ว ถือว่าสอบผ่าน

(2) ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเอง แต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน มีความก้าวหน้าไม่เหมือนกัน จึงไม่ควรนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบหรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบความก้าวหน้าเฉพาะของเด็กแต่ละคนว่ามีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด

(3) การให้เกรด ควรกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนใหม่ ให้เหมาะสมกับศักยภาพ ผู้เรียน ปรับเปลี่ยนโดยอิงหลักสูตร กำหนดตามวัตถุประสงค์ใน IEP

วัดตามระบบเกรดเฉพาะ

- (1) กำหนดเกณฑ์ใหม่
- (2) ปรับปรุงวิธีการให้คะแนนนักเรียน เช่น จำนวนข้อที่ประเมินน้อยลง ช่วยให้มีคะแนนผ่านการประเมินได้ อาจให้ทำ 10 ข้อ ๆ ละ 2 คะแนน (เด็กปกติ 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน)
- (3) ปรับเปลี่ยนตัวเลือกหรือคำตอบให้เหลือ 4 ตัวเลือก 3 ตัวเลือกหรือ 2 ตัวเลือก ขึ้นอยู่กับสถานะอารมณ์ของนักเรียนในขณะที่สอบ
- (4) ปรับเปลี่ยนวิธีการสอบ เช่น อ่านข้อสอบให้หรือให้ฟังแทน ใช้อุปกรณ์เฉพาะ อ่านออกเสียงดัง สอบปากเปล่า และหรือสัมภาษณ์คนใกล้ชิด (ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง เพื่อน พี่เลี้ยง ญาติผู้ใกล้ชิด)
- (5) ประเมินจากพฤติกรรม เช่น สังเกตความพยายามและความก้าวหน้า ได้ใช้วิธียืดหยุ่นและปรับวิธีการให้คะแนน

(6) ประเมินจากกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น

- 20 % จากการสอบปลายภาค
- 20 % จากการสอบระหว่างเรียน หรือ ระหว่างภาค
- 20 % จากการร่วมกิจกรรม
- 20 % จากการนำเสนองานที่ง่าย ๆ
- 20 % จากการมาเรียน

เกณฑ์การให้คะแนน (RUBIC)

ระดับคุณภาพงาน

- 3 หมายถึง เขียนคำ สะกดคำได้ถูกต้องทุกคำ
- 2 หมายถึง เขียนคำ สะกดคำได้ 2 ส่วน 3 ของคำ

1 หมายถึง เขียนคำ สะกดคำได้ 1 ส่วน 3 ของคำ

0 หมายถึง ไม่ตอบสนองหรือเขียนคำได้ไม่ถูกต้อง

- 3.4.5 การสอบ ครูควรใช้วิธีการยืดหยุ่นในการทดสอบ โดยอาจใช้วิธีการ ดังนี้
- 1) ให้เด็กสอบปากเปล่า หรือสัมภาษณ์
 - 2) อ่านข้อสอบให้ฟัง โดยครู เพื่อนหรือพี่เลี้ยง
 - 3) การสังเกตพฤติกรรมทุก ๆ ด้าน
 - 4) ประเมินผลจากการมีส่วนร่วม
 - 5) ประเมินผลจากแฟ้มงาน (Portfolio)
 - 6) ให้ฟังเทปบันทึกเสียง หนังสือเสียงช่วยให้เรียนรู้
 - 7) สอบที่ได้ก็ได้ที่วัดศักยภาพจริงของเด็กได้ ฯลฯ

3.5 ประโยชน์ของการเรียนร่วม

ในประเทศที่เจริญมั่นคง และประเทศที่กำลังพัฒนา มีแนวคิดตรงกันว่าการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ นอกจากจะเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ อันมีผลต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขแล้ว ยังทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็จะมีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ เป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐ เพราะไม่ต้องจัดสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จึงเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของรัฐอย่างหนึ่ง

Schindele (1981) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้
2. ประโยชน์ในด้านปฏิสัมพันธ์กับสังคม
3. ประโยชน์ในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวัน

Hotchkins.n.d (Hotchkins.n.d อ้างถึงใน อุบล เล่นวาริ, 2542) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น ถ้าเด็กในชั้นพิเศษ ครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่าเด็กมีความบกพร่อง ถ้าเด็กในโรงเรียนปกติ เด็กจะต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กก็ได้รับทักษะต่าง ๆ มากขึ้น
2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้นไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกของตนมาเล่นด้วย เพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน
3. การเปลี่ยนเจตคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกันเรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวายในท่าทาง และรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ว่า เด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้น ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่มีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะเด็กพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่าย และงบประมาณ ลงไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนซ่อมเสริม หรือครูเวียนสอนหรือครูการศึกษาพิเศษในด้านบริหาร ก็มีผู้บริหารโรงเรียนปกติอยู่แล้ว

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กปกติ ตลอดจนกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเกิดประโยชน์ต่อการประหยัดงบประมาณของรัฐได้อย่างมหาศาลอีกด้วย

3.6 การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา

การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษา ที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมเรียนร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ช่วยเหลือตนเองและใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

การจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในระยะแรก ดำเนินงานร่วมกับกรมสามัญศึกษา ต่อมาในช่วงปีงบประมาณ 2529 – 2532 จึงมอบให้สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการ จนถึงปีงบประมาณ 2533 จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษโดยตรง ได้แก่ กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาระดับประถมศึกษาในกองวิชาการ มีการดำเนินงานภายใต้ชื่อโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ และในปีงบประมาณ 2540 เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานจากกองวิชาการเป็นสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา และกลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 22)

การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา มีการดำเนินงานเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาทั่วไป การดำเนินงานจึงเกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านวัสดุ – อุปกรณ์ ด้านการประสานงานและประชาสัมพันธ์ กำหนดขอบข่ายที่ดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านบุคลากร การแนวทางการดำเนินงานด้านบุคลากรว่า ผู้บริหาร เป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ ควรมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในการเรียนร่วม เข้าใจในการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และการคัดเลือกบุคลากร จึงควรดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543)

1.1 การเตรียมบุคลากร ผู้บริหารอาจเตรียมบุคลากร เพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม เช่น ครูประจำชั้นเรียนร่วม ครูการศึกษาพิเศษ ครูเสริมวิชาการ หรือจัดการอบรมภายในโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนพูด ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูจิตวิทยา ครูสังคมสงเคราะห์ และผู้ช่วยครู เพื่อสนับสนุนงานการเรียนร่วมให้สัมฤทธิ์ผลตามความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

1.2 การสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนร่วม การเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จต้องคำนึงถึงความเข้าใจ การยอมรับและทัศนคติที่ดี ผู้บริหารควรดำเนิน ดังนี้

1.2.1 ประชาสัมพันธ์ให้ครูทุกคนในโรงเรียนเข้าใจ ถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนร่วมขึ้นในโรงเรียน

1.2.2 ขอความร่วมมือจากครูทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนร่วมที่โรงเรียนจัดขึ้น

1.2.3 ขอความร่วมมือจากครูในโรงเรียน ให้มาช่วยสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.2.4 ให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้ทำการสอนว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ เพราะครูให้ความเมตตาช่วยเหลือ อบรมสั่งสอนและให้ความรู้

1.2.5 ให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนและช่วยเหลือตัวเองได้เช่นเดียวกับเด็กทั่ว ๆ ไป

1.2.6 ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักเรียนปกติว่า ควรให้ความเอื้อเพื่อช่วยเหลือ และไม่ควรรังเกียจเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ

1.2.7 ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนปกติว่า เพื่อนที่มีความต้องการพิเศษต้องการความช่วยเหลือมากกว่าที่จะนำปมด้อยของเพื่อนมาล้อ เยาะเย้ย ถากถาง

1.2.8 สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กปกติทั่ว ๆ ไป

1.2.9 ให้ความรู้กับผู้ปกครองว่า การเรียนร่วมจะไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนปกติ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ

1.2.10 ให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำความเข้าใจกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

1.2.11 ให้ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยอมรับในความผิดปกติของเด็ก

2. ด้านการเรียนการสอน เด็กเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา ควรดำเนินการจัดเด็กเข้าห้องเรียน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543)

ห้องเรียนร่วมเต็มเวลา จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมเข้าเรียนห้องละไม่เกิน 3 คน

ห้องเรียนพิเศษเรียนร่วมบางเวลา จัดจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ห้องละ 8-15 คนต่อครู 1 คน

ห้องเรียนพิเศษเต็มเวลา ครูประจำชั้นสอนตลอดเวลา จำนวนเด็กไม่เกิน 8 คน ต่อครู 1 คน

2.1 หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องยึดหลักสูตรของเด็กปกติเป็นหลัก เพราะการสอนเด็กเหล่านี้หลักใหญ่ๆ ย่อมเหมือนกับเด็กปกติ วิชาที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าวิชาใดขัดกับความสามารถของเด็กประเภทใด ก็อาจตัดวิชานั้นออก แล้วสอนวิชาอื่น ๆ แทน เช่น

2.1.1 การสอนเด็กหูตึง ใช้หลักสูตรเด็กปกติ แต่เน้นวิชาซีพีให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ วิชาตัดเย็บเสื้อผ้า วิชาไฟฟ้า งานไม้ เขียนแบบและงานเกษตรเบื้องต้น วิชาที่เด็กหูตึงไม่สามารถเรียนได้ คือ วิชาขับร้องและอ่านไทย ซึ่งอาจใช้การฝึกพูดมาเรียนชดเชย สอนการฟังโดยใช้เครื่องช่วยฟัง และสอนให้เด็กหูตึงอ่านริมฝีปาก

2.1.2 หลักสูตรของเด็กตาบอด ใช้หลักสูตรของเด็กปกติ ยกเว้นวิชาคัดลายมือและวาดเขียน โดยเรียนวิชาการปั้นและดนตรีแทน

2.1.3 หลักสูตรของเด็กพิการ แขน ขา ลำตัว ใช้หลักสูตรของเด็กปกติ ยกเว้นวิชาลูกเสือ พลศึกษา โดยเรียนวิชาการประดิษฐ์หรืองานการฝีมือแทน

2.1.4 หลักสูตรของเด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนวิชาการต่าง ๆ ได้เท่ากับเด็กปกติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรให้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ หลักสูตรของเด็กปัญญาอ่อนจึงไม่เน้นการเรียนด้านวิชาการ แต่เน้นวิชาศิลปศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษา นอกจากนี้ยังเน้นด้านการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนสามารถมีงานทำ พอที่จะช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด และไม่เป็นการระงับของครอบครัวตลอดจนสังคมมากนัก

2.2 การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ การวัดผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างไปจากการวัดผลเด็กปกติ เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นการวัดผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543)

2.2.1 กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อยๆ และสอนให้เด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆดังกล่าว แล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆเหล่านั้นแล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่าน

2.2.2 ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเอง แต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างก้าวหน้า จึงไม่ควรนำผลการเรียนของเด็กมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติหรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กว่า เด็กมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด

2.2.3 การให้เกรด ระบบการศึกษาของไทยมีระบบการวัดผลค่อนข้างเคร่งครัด และไม่ยืดหยุ่น เน้นความสำคัญของตัวเลขมากเกินไป ซึ่งบางครั้งตัวเลข 4,3,2,1 และ 0 อาจไม่มีความหมายหรือมีความหมายแต่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูอาจคิดค้นวิธีการประเมินผลและให้เกรดใหม่ให้เหมาะสม อาจประเมินพฤติกรรมหลายๆอย่าง เช่น จากความก้าวหน้าด้านทักษะ จากความพยายาม จากผลสัมฤทธิ์ทั้ง 3 อย่างรวมกันเข้าเป็นเกรด

2.2.4 ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติ และเด็กได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่เด็กจะได้รับไม่ควรมาจากครูคนเดียว เพราะมีหลายคนสอน ครูที่สอนจึงควรมีบทบาทเท่าๆกันในการให้เกรด

2.2.5 ให้เกรดจากคะแนนรวม การให้เกรดควรจำแนกคะแนนออกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ต่างกัน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีข้อจำกัดหลายด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เกรดจากกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น จากการสอบปลายภาค จากการสอบย่อย จากการร่วม

กิจกรรม จากการนำเสนอโครงการและจากการมาเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543)

ในการให้เด็กทำข้อสอบไม่ว่าจะเป็นข้อสอบย่อย ข้อสอบกลางภาคหรือข้อสอบปลายภาค ครูควรใช้วิธีการยืดหยุ่นในการทดสอบอาจใช้วิธีการ ดังนี้

1) ให้เด็กสอบปากเปล่า โดยครูเป็นผู้อ่านข้อสอบให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กตอบด้วยวาจา หากเด็กไม่เข้าใจความหมายบางคำครูอาจอธิบายให้ฟัง

2) ให้เด็กทำข้อสอบโดยไม่จำกัดเวลา และไม่จำเป็นต้องนั่งสอบในห้องเดียวกับเด็กปกติ เด็กอาจสอบในห้องเสริมวิชาการ โดยมีครูเสริมวิชาการเป็นผู้ควบคุมดูแล

3) ให้เด็กตอบโดยการบันทึกเสียง เด็กบางคนมีปัญหาในการเขียน ครูอาจให้เด็กสอบปากเปล่า โดยบันทึกคำตอบลงในเทป แล้วครูนำมาเปิดฟัง จะทำให้เด็กทำข้อสอบทันเวลา

4) กำหนดเกณฑ์ในการทำข้อสอบใหม่ ปรับปรุงวิธีการให้คะแนนด้วยการนับจำนวนข้อที่เด็กทำเสร็จในเวลาที่กำหนด หรือในเวลาที่ยาวขึ้น อาจช่วยให้เด็กมีคะแนนสูงขึ้น และผ่านการประเมินผลได้

3. ด้านอาคารสถานที่ การจัดห้องเรียนและที่นั่งเรียนร่วม ห้องเรียนหนึ่งควรมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่เกิน 3 คน หรือไม่เกิน 8-15 คน ควรเป็นห้องเรียนที่ไม่มีเสียงรบกวน ไม่ควรจัดติดกับถนนหรือติดกับห้องดนตรี เพราะจะทำให้เด็กขาดสมาธิและความสนใจรูปแบบของการจัดห้องเรียน จัดเหมือนกับห้องเรียนปกติ คือ จัดให้มีวัสดุ - อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543)

3.1 โต๊ะ ครูจัดไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพราะบทบาทของครูตามหลักสูตร ควรได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียน และเดินดูนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3.2 กระดานดำจัดไว้หน้าห้อง

3.3 กระดานป้ายนิเทศ แผนภูมิ แผนที่ ควรคิดไว้ที่ผนังห้องเรียน

3.4 โต๊ะ เก้าอี้เรียน ควรเหมาะสมกับวัยของเด็ก และการจัดควรจัดให้เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร

3.5 ที่ว่างสำหรับประกอบกิจกรรม

3.6 ตู้เก็บเอกสาร คู่มือครู ตลอดจนสื่อและอุปกรณ์ แฟ้มข้อมูลประจำตัวเด็ก กรอกความก้าวหน้ารายบุคคลและผลงานนักเรียน

4. ด้านงบประมาณ การดำเนินงานด้านงบประมาณ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับ - จ่ายเงิน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543)

4.1 เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่ทางราชการจัดสรรให้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการเรียนร่วม ซึ่งมีข้อจำกัดและไม่เพียงพอแก่การดำเนินงาน

4.2 เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ เป็นเงินนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับ

4.3 งบประมาณที่โรงเรียนได้รับ ใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

4.3.1 การจัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการเรียนร่วม

4.3.2 การวัดผลประเมินผล

- 4.3.3 การจัดกิจกรรมสำหรับการเรียน
- 4.3.4 การให้ครู ไปประชุมอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้
- 4.3.5 การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

5. ด้านการวัดและประเมินผล การติดตามประเมินและรายงานผลเป็นกิจกรรมที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนร่วมเป็นโครงการที่มีปัญหาและกระทำได้ยาก ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามประเมินและรายงานผลเป็นระยะ ๆ อย่างจริงจังต่อเนื่องยิ่งกว่าโครงการประเภทอื่น

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (254 6) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ที่ถือว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จนั้น ต้องมีสภาพ ดังต่อไปนี้

5.1 นักเรียน

- 5.1.1 มีพัฒนาการทางกายเหมาะสมกับวัย ประเภทและระดับความพิการ ทั้งนี้ ถือว่า การพัฒนาการที่เป็นผลจากการได้รับความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่แล้ว
 - 5.1.2 มีพัฒนาการทางอารมณ์เป็นปกติ หรือได้รับการเยียวยาแก้ไขให้อยู่ในสภาพปกติ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมตามประเภทและระดับของความพิการ
 - 5.1.3 มีพัฒนาการทางสังคมที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับเด็กพิการด้วยกันและเด็กปกติอย่างมีความสุข
 - 5.1.4 มีพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งได้รับการส่งเสริมเต็มศักยภาพ
- 5.2 ครูผู้สอน มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สามารถสอนเด็กพิการให้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวัดผล ประเมินผลและรายงานผลการประเมินได้ถูกต้องตามวิธีการและรูปแบบที่กำหนด รู้แหล่งวิทยากรที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือ ขอความร่วมมือหรือประสานงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ มีความรัก ความเห็นใจ ความเห็นใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาและช่วยเหลือเด็กพิการให้สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเด็กปกติได้เป็นอย่างดี

5.3 ผู้บริหารโรงเรียน มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สามารถสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือตลอดจนเสริมแรงให้แก่ครูผู้สอนตามความจำเป็น สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครอง

การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีลักษณะดังนี้

1) เป็นวิธีการปรับปรุงส่งเสริม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2)) มีรากฐานจากทฤษฎีจากจิตวิทยาที่เชื่อว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและควบคุมได้

3) วิธีที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมมีมากมาย เช่น การให้แรงเสริม การหยุดยั้ง การสะสมเหรียญรางวัลหรือคะแนน การงดให้รางวัลในช่วงเวลาจำกัด การทำสัญญากับเด็ก การลงโทษ การหล่อหลอมพฤติกรรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี

6. ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ สิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่ครูจะต้องนำ สื่อ วัสดุ – อุปกรณ์ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ไม่ว่าจะของเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งการเรียนรู้เป็นไปได้ช้า ครูจะต้องจัดหาสื่อและอุปกรณ์ต่างๆมาใช้ทุกขั้นตอนของการสอน ดังนั้นโรงเรียนควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นเพียงพอสำหรับการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาต่างๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามความจำเป็น เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป วัสดุ – อุปกรณ์เหล่านี้ เช่น เครื่องกีฬาทุกประเภท อุปกรณ์การเรียนการสอนทุกวิชา เครื่องดนตรี (โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ) เกมที่ใช้ในการฝึกความพร้อมด้านต่างๆของเด็ก (แท่งไม้ บล็อกรูปทรงเรขาคณิต แผงติดกระดุม)

7. ด้านการประสานงานและประชาสัมพันธ์ การประสานงานเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการเสริมทางวิชาการ เช่น วิชาซีพี ต่าง ๆ ที่เหมาะกับอัตราของผู้เรียน ตลอดจนการได้รับการช่วยเหลือดูแลให้เด็กที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้ ได้รับการป้องกันความพิการซ้ำซ้อน ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพให้กับเด็กที่มีความผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ หลังจากที่เข้าเรียนในโรงเรียนแล้ว การประสานงานมีลำดับขั้น ดังนี้

7.1 การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรต่าง ๆ การประสานงานระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย โรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจ เห็นความจำเป็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน มีการประเมินผลร่วมกัน กระบวนการบริหารดังกล่าว จะต้องมีการประสานงานที่ดี ดังนี้

7.1.1 ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงความจำเป็นและนโยบายการจัดการเรียนร่วมให้บุคลากรในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง

7.1.2 เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และพาไปศึกษา ดูงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม

7.1.3 จัดตั้งคณะทำงานโครงการเรียนร่วมขึ้นในโรงเรียน เลือกครูทำหน้าที่ประธานหรือหัวหน้าโครงการหรือผู้ประสานงาน อาจเชิญผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเด็กพิเศษ มาเป็นที่ปรึกษา

7.1.4 ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วางแผนงาน วิธีดำเนินงาน กำหนดหน้าที่บุคลากรแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน มีการนิเทศติดตามผลตามระยะเวลาที่กำหนดและให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันประเมินผลงาน

7.1.5 มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้เอกสาร ป้ายนิเทศ เพื่อความเข้าใจ

7.2 การประสานงานระหว่างครูภายในโรงเรียน ถ้ามีเด็กพิเศษในโรงเรียนจำนวนหลายคน เรียนร่วมอยู่หลายระดับชั้นหรือชั้นพิเศษป็นอยู่ด้วย ควรมีครูหัวหน้าโครงการหรือครูผู้ประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงานในโรงเรียน ดังนี้

7.2.1 กำหนดตัวบุคลากรทำหน้าที่ต่าง ๆ

7.2.2 ชี้แจงขอบข่ายหน้าที่ของครูในโครงการเรียนร่วมให้เข้าใจ

7.2.3 ประสานงานในการเตรียมนักเรียน เตรียมผู้ปกครอง เตรียมแผนการสอน เตรียมสื่อการสอน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

7.2.4 กำหนดตารางปฏิทินปฏิบัติงานร่วมกัน

7.2.5 ประสานงานระหว่างครูผู้สอนประจำชั้นกับบุคลากรทางการศึกษา พิเศษอื่น ๆ ในโรงเรียน

7.2.6 มีการประชุมติดตามผลและประเมินร่วมกันเป็นระยะ ๆ

7.3 ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนสำคัญเป็น อย่างมาก ในการที่จะช่วยให้โครงการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย เพราะผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กที่สุด จะต้องมีความเข้าใจเด็ก ให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กในโรงเรียนที่ จัดการเรียนร่วม ควรประสานงาน ดังนี้

7.3.1 การประสานงานกับผู้ปกครอง

7.3.2 จัดประชุมชี้แจงผู้ปกครองของเด็กพิเศษ ให้เข้าใจนโยบายและวิธีการ จัดการเรียนร่วมในโรงเรียน แนะนำให้รู้จักบุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง

7.3.3 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษารายบุคคล

7.3.4 ทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือเด็ก ทั้งในด้านการปรับปรุงฟื้นฟูสมรรถภาพและทางการเรียน

7.3.5 เชิญผู้ปกครองมาประชุมพบปะเป็นครั้งคราวตามโอกาสเหมาะสม มี การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้ปกครอง คณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ

7.3.6 ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการเรียนร่วม และในการ จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7.4 การประสานงานกับชุมชน ดำเนินการ ดังนี้

7.4.1 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ให้ชุมชนรู้จักและเข้าใจ งานโครงการเรียนร่วมในโรงเรียน

7.4.2 ชวนประชาชนในชุมชนมาเยี่ยมชมกิจการในโอกาสจัดงานประจำปี เพื่อชมผลงานและการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7.4.3 ติดต่อแหล่งวิทยากรในชุมชน เพื่อนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

7.4.4 ติดต่อประสานงานกับเอกชน บริษัท ห้างร้าน และองค์กรสังคม สงเคราะห์ในชุมชน เพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านทรัพยากร การเงิน อุปกรณ์และ แรงงาน เพื่อพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมอาชีพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7.5 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนร่วมจะประสบ ความสำเร็จ โรงเรียนต้องมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรดำเนินการ ดังนี้

7.5.1 การประสานงานกับหน่วยงานเจ้าสังกัด

7.5.2 เสนอโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนต่อหน่วยงานเจ้าสังกัด

7.5.3 ขอความสนับสนุนในเรื่องอัตรากำลังครู และงบประมาณ

7.5.4 ขอความช่วยเหลือในการอบรมครูเพื่อสอนการศึกษาพิเศษ

7.5.5 ขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อ ขอรับบริการพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7.6 การประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา

- 7.6.1 ประสานงานกับหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย เพื่ออบรมครู หรือให้ความรู้แก่คณะครู และผู้ปกครอง
- 7.6.2 ติดต่อกองการศึกษาพิเศษหรือหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาขอเชิญวิทยากรมาให้การอบรมหรือส่งครูเข้ารับการอบรม
- 7.6.3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อขอพอบุคลากรศึกษาดูงานการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดการเรียนร่วม
- 7.7 ประสานงานเกี่ยวกับหน่วยงานทางการแพทย์ ติดต่อขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม ดังนี้
- 7.7.1 ติดต่อประสานงานกับแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรค และให้การบำบัดรักษา เพื่อปรับสภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการของเด็กอย่างต่อเนื่อง และขอความช่วยเหลือในการแก้ไขความพิการให้แก่เด็กอื่น ที่อาจเกิดความพิการขึ้นภายหลังด้วย
- 7.7.2 ติดต่อประสานงานกับนักกายภาพบำบัด เพื่อช่วยแนะนำครู ผู้ปกครองในการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก ในการใช้เครื่องกายภาพอุปกรณ์เสริม เครื่องอุปกรณ์ช่วยเดิน
- 7.7.3 ประสานกับนักอาชีพบำบัด หรือนักกิจกรรมบำบัดในการช่วยเหลือบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการให้ใช้มือ เท้า หรืออวัยวะที่ผิดปกติ ประกอบกิจวัตรประจำวันได้ เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งตัว อาบน้ำ เข้าห้องน้ำ เป็นต้น
- 7.7.4 ขอความร่วมมือจากนักโสตสัมผัสวิทยา เพื่อตรวจวัดสมรรถภาพการได้ยิน เลือกและแนะนำการใช้เครื่องช่วยฟังแก่เด็ก และแนะนำการใช้เครื่องช่วยฟังแก่ครู ตลอดจนผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือเด็ก
- 7.7.5 ขอความช่วยเหลือจากนักแก้ไขการพูด ช่วยแก้ไขการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องบางประการ เช่น พูดไม่ชัด ติดอ่าง เสียงต่ำหรือสูงเกินไป
- 7.7.6 ขอความร่วมมือจากนักจิตวิทยาคลินิก เพื่อทำการทำสอบทางจิตวิทยา และช่วยในการปรับพฤติกรรมเด็กพิเศษให้เหมาะสม ให้คำแนะนำแก่ครูและผู้ปกครองในการปฏิบัติต่อเด็กและให้ความช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาการทุกด้าน

3.7 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม

เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว จะมีสภาพความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 3.7.1 มีการพัฒนาการทางร่างกายเหมาะสมกับวัยและระดับความพิการ เด็กที่จะถือได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ ต้องสามารถปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้
- (1) ช่วยเหลือตนเองได้ในเรื่องรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การหลับนอน และการทำความสะอาดร่างกาย หรือเครื่องแต่งกายควรตรงกับสภาพระดับของความพิการ
 - (2) มีน้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมกับวัย
 - (3) สามารถเล่น เคลื่อนไหวได้ หรือออกกำลังกายได้ ตามความเหมาะสมกับสภาพและระดับความพิการ
 - (4) สามารถระมัดระวังความปลอดภัยให้แก่ตนเอง ตามสมควรแก่วัยและระดับความพิการ

3.7.2 มีพัฒนาการทางอารมณ์ปกติ เด็กที่จะถือได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ ต้องสามารถปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ต่อไปนี้

- (1) ร่าเริง แจ่มใส ไม่เศร้าซึม หรือร้องไห้ เนื่องจากเหตุเพียงเล็กน้อย
- (2) ไมโกรธเคือง เกรี้ยวกราด หรือแสดงอาการขัดใจง่าย ๆ
- (3) ไม่แสดงอาการยึดติดในตัวบุคคลหรือกลุ่ม หลงทุ่มเทให้ตัวบุคคลใด

บุคคลหนึ่งจนเกิดปัญหา

- (4) ไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย รำคาญครุ หรือเพื่อนที่ทำงานล่าช้า เป็นต้น

3.7.3 มีการพัฒนาสังคมที่ดี เด็กที่ถือว่าผ่านวัตถุประสงค์ ต้องสามารถปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ ต่อไปนี้

- (1) พุดคุย เล่นหัวกับเด็กพิการด้วยกันและเด็กปกติ
- (2) ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ
- (3) ยอมรับฟังครูและเพื่อน
- (4) พอใจในกลุ่มเพื่อนมากกว่าปลีกตัวไปอยู่แต่ผู้เดียว
- (5) ปรับตัวเข้ากับครู เพื่อนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้

3.7.4 มีการพัฒนาทางสติปัญญาที่ได้รับการส่งเสริมเต็มศักยภาพ เด็กที่ถือว่าบรรลุจุดประสงค์ ต้องปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ ต่อไปนี้

- (1) สามารถที่จะช่วยตนเองในการกินอยู่ ขับถ่าย แต่งกาย และปฏิบัติ

ส่วนตัวอื่น ๆ

- (2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

ทั้งนี้ให้สามารถยืดหยุ่นเกณฑ์ได้ตามสภาพความพิการของเด็กได้

- (3) รู้จักคิดและแก้ปัญหาตามควรแก่วัยและสภาพความพิการ (สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม เมื่อได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านแล้ว ต้องสามารถปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ได้ ตามสภาพและระดับความพิการ จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ ลักษณะที่พึงประสงค์ 11 ประการ ตามเอกสาร ป.02 ได้แก่

1. มีเหตุผล
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
4. มีความซื่อสัตย์
5. มีสุขนิสัยส่วนตัวดี
6. มีความจงรักภักดี
7. ปรับตัวเข้ากับสังคม
8. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
9. รักการทำงาน
10. มีวินัยในตนเอง
11. ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

4. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 ขออนุมัติหลักการประกาศให้ พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีนโยบายว่า คนพิการทุกคน ที่อยากเรียนต้องได้เรียน ทั้งนี้ เพื่อเร่งรัดปรับปรุงและขยายบริการการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง และมีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่ง วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547) ได้สรุปมาตรการและแนวทางจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ดังนี้

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2542 เรื่อง มาตรการจัดการศึกษา คนพิการ ไว้ 10 ประการ คือ

1. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีวัตถุประสงค์ให้คนพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างคนทั่วไปและประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ
 2. เป้าหมายการดำเนินงาน มุ่งขยายโอกาสให้แก่คนพิการที่อยู่ในวัยเรียนขั้นพื้นฐาน 12 ปี
 3. ผลิตและพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์และบุคลากร
 4. พัฒนาการวิจัย การปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก
 5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่น
 6. ให้สถานศึกษาเพิ่มการรับนักเรียนพิการ
 7. ให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนได้ตามปกติได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 8. จัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
 9. ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนจัดบริการการศึกษาแก่คนพิการ โดยจัดแบบ เรียนร่วม หรือแยกชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมหรือโรงเรียนเฉพาะความบกพร่อง
 10. ต้องคำนึงถึงคุณภาพและการกระจายบริการที่ทั่วถึง
- เพื่อให้คนพิการที่ต้องการเรียนได้เรียนตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการ และจัดทำแผนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้
1. จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้มีความสามารถพิเศษ
 2. ประกาศปีการศึกษาเพื่อคนพิการพร้อมประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้คนพิการเข้าเรียน
 3. พัฒนาระบบการบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการ
 4. จัดทำฐานข้อมูลคนพิการ ศึกษาวิจัย รวบรวมสถิติคนพิการทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างต่อเนื่อง
 5. จัดทำทำเนียบโรงเรียน สถานศึกษาและแหล่งบริการทางการศึกษาอื่นให้ผู้ปกครองทราบ

6. กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ทั้งการศึกษาในระบบ โดยจัดในสถานศึกษาเรียนร่วมหรือสถานศึกษาเฉพาะความพิการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

7. จัดทำมาตรฐานการศึกษา หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอนคนพิการ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาแก่คนพิการแต่ละประเภท

8. ผลิตและพัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้เพียงพอและมีคุณภาพในทุกด้าน

9. แก้ไขกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ

10. จัดทำและจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแต่ละรูปแบบ

11. แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน องค์กรเอกชน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้คนพิการได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและมีคุณภาพ

12. ส่งเสริม สนับสนุน โดยจัดงบประมาณแก่เอกชนที่มีส่วนในการร่วมจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

13. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ นอกกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสนับสนุนร่วมมือโดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนพิการให้ได้รับการศึกษา มีงานทำ ช่วยเหลือตนเองได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กำหนดนโยบาย และการดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษของประเทศไทยโดยมีพื้นฐานจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 มีสาระโดยสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่ หรือ สำนักงานเขตพื้นที่ ควรทราบและถือปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

1. พระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 ก.พ. 51 เป็นต้นไป (ม.2)
2. คำนิยาม (ม.3)

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การ

สื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่ รมต. ศธ. ประกาศกำหนด

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง หรือบุคคลที่รับผิดชอบดูแลอุปการะคนพิการ

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” (IEP) หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากร และชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

“ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน

3. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

3.1 คนพิการมีสิทธิ (ม.5)

3.1.1 ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

3.1.2 เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

3.1.3 ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

3.2 ครูการศึกษาพิเศษทุกสังกัดมีสิทธิ (ม.6)

3.2.1 ได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด

3.2.2 ครูการศึกษาพิเศษ, ครู ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

3.3 สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม (ม.7)

3.3.1 ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็น พิเศษจากรัฐ

3.4 สถานศึกษาทุกสังกัดมีหน้าที่ (ม.8)

3.4.1 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.4.2 ต้องปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

3.4.3 ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

3.4.4 จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยใน รูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม เฉพาะความพิการ

3.4.5 จัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน บริการเทคโนโลยีสิ่ง อำนวยความสะดวก สื่อ บริการและช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ได้

3.4.6 สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาใน สัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

3.4.7 ถ้าปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็น ธรรมตามกฎหมาย

3.4.8 สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและ ประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพ เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการ ทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

4. การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

4.1 คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจำนวน 43 คน (ม.11) ประกอบด้วย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ประธานคณะกรรมการ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเป็น รองประธานคณะกรรมการคนหนึ่ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคนพิการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นรอง ประธานคนที่สอง กรรมการโดยตำแหน่งสิบคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภา การศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษา อธิบดีกรมสุขภาพจิต อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริม การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สามสิบคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงในด้านการบริหารการศึกษา ด้านการศึกษา สำหรับคนพิการ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้อย่างน้อยเจ็ดคนต้องมาจากองค์กรคนพิการแต่ละประเภท และให้ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการมีอำนาจ หน้าที่ดังนี้ (ม.12)

1. เสนอนโยบายยุทธศาสตร์แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
2. เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการ กำหนดหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินและการทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการได้มาและจำนวนเงินค่าตอบแทนพิเศษของครูการศึกษาพิเศษ
3. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
4. วางระเบียบข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่งต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสนับสนุน โครงการสิทธิทางการศึกษาพิเศษของคนพิการ
6. สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมถึง ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูการศึกษาพิเศษ
7. วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
8. วางระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุน
9. วางระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติจ่ายเงิน
10. วางระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน
11. วางระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน ให้การรับรอง หรือเพิกถอนการรับรองแก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ
12. ปฏิบัติงานอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
 - 4.2 ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนกำกับ ดูแลสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ม.18) และให้ สนับสนุน ทรัพยากร องค์ความรู้ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ม.19)
 - 4.3 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ตามที่กฎหมายกำหนด (ม.19)
5. กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการมีการจัดตั้งกองทุนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาคนพิการ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (ม.21) กรรมการกองทุนมี 22 คน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประธานกรรมการผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นกรรมการและ เลขานุการ (ม.22)

6. บทเฉพาะกาล

ให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านการอบรมวุฒิบัตรครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรที่ ก.ค.ศ. อนุมัติก่อนการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ นี้ เป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้ที่ผ่านการอบรมวุฒิบัตรครูการศึกษาพิเศษตาม หลักสูตรที่ ก.ค.ศ. อนุมัติมีสิทธิได้รับแต่งตั้งเป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ (ม.29)

5. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

เบญจา ชลธารันนท์ (2546: 3) ได้เสนอแนวคิดการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทว่าประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ด้านนักเรียน (S: Students)

โรงเรียนเรียนร่วมต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป และนักเรียนพิการเพื่อการเรียนร่วม ดังนี้

นักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่เพื่อนจะเข้ามาเรียนร่วม ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาในวันเปิดเรียนวันแรกบอกให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยให้นักเรียนทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ

นักเรียนพิการ จำเป็นต้องได้รับบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา /ประจำจังหวัดก่อนเข้าเรียนร่วม เพื่อเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้ ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการเป็นเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ โรงเรียนต้องบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 จำนวนนักเรียนพิการในชั้นเรียน หากโรงเรียนมีหลายห้องเรียนในระดับชั้นเดียวกัน ก็ควรกระจายนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วมในทุกห้อง เช่น มีนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วม 3 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอยู่ 3 ห้อง คือ ประถมศึกษาปีที่ 1/1 ประถมศึกษาปีที่ 1/2 และประถมศึกษาปีที่ 1/3 ให้จัดนักเรียนพิการเข้าเรียนห้องละหนึ่งคน เป็นต้น

1.2 การใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม เช่น หากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นขณะเรียนร่วมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ชั้น 3 ของอาคารเรียน อาจต้องจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกห้องย้ายลงมาอยู่ชั้นหนึ่ง และให้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทุกห้องขึ้นไปอยู่ชั้น 3 ของอาคารแทน เป็นต้น

1.3 การจัดตารางการช่วยเหลือดูแลเพื่อน การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.4 การจัดให้มีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไปที่อาสาสมัครช่วยเพื่อนพิการ เช่นให้วุฒิบัตร กล่าวชมเชยในที่ประชุมโรงเรียน จัดนิทรรศการแนะนำคนดี เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านนักเรียน (S: Students) หมายถึง เด็กพิการ หรือเด็กที่มีความบกพร่อง และเด็กทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชนเรียนร่วม

2. ด้านสภาพแวดล้อม (E: Environment)

โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนพิการใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย และเข้าถึงได้ (Barrier-free and Accessible)

(1) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น บริเวณภายนอกอาคารประเภทของตัวอาคาร ทางเชื่อมอาคารทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ลานจอดรถเกาะกลางถนนต้นไม้ ร่องน้ำ เป็นต้น

(2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ ประตู สวิตช์ไฟ ทางลาด ระบบเตือนภัย บันได ลิฟต์ ทางเดินภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ โทรศัพท์

(3) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่อง กำหนดลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ โดยคำนึงความสะดวกและปลอดภัยเป็นสำคัญ

2.2 บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม (Significant Others) ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำในการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดประชุมทุกกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

(2) เป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการเรียนร่วมในโรงเรียนให้ครูและบุคลากรทุกคน แม่ค้า รวมทั้ง นักการ ยาม และคนขับรถรับรู้และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือเด็กพิการอย่างถูกวิธี

(3) จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร นักวิชาชีพ ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอกจากชุมชน ร่วมกันกำหนดนโยบายแนวทางดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคน และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

(4) ประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากรทุกคน และชุมชนทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและชุมชนมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ด้านสภาพแวดล้อม (E: Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป นักการภารโรง พ่อแม่ผู้ปกครอง นักกายบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ และผู้เกี่ยวข้องอื่น เป็นต้น

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และโรงเรียน หมายถึง การบริหารและการใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนพิการระดับมากหรือรุนแรง (Severe) หลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชา หรือหลักสูตรเพิ่มเติม เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจัดให้มีการเรียนรู้ในเรื่องการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว อักษรเบรลล์ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดให้เรียนภาษามือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจัดให้เรียนรู้ทักษะชีวิตประจำวัน การดูแลสุขลักษณะของตนเอง เช่น การสระผม นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียน การสอน ยังหมายถึงรวมถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IEP) การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ เช่น การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การใช้ระบบเพื่อช่วยเพื่อน การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนเสริมและการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งรวมถึงการใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan: IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดประเมินผล และการรายงานความก้าวหน้าของเด็ก การประกันคุณภาพ การรับเด็กเข้าเรียน การจัดตารางเรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน

4. ด้านเครื่องมือ (T: Tools)

เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบ การให้บริการที่ชัดเจน

4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.3 ระบบบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนกำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องระบบการบริหารจัดการ

4.4 กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545

4.5 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology , AT)

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility)

4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 บริการ หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท

4.9 ตำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์

4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยเหลือ และสนับสนุนการเรียนรู้ของคนพิการ

4.11 ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สรุปได้ว่า ด้านเครื่องมือ (T: Tools) หมายถึง นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยเด็กในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงสถานที่ สื่อ บริการความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

นิลบล ทูรานภาพ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดโครงสร้างการบริหารการจัดการบุคคลากรประจำโครงการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการสนับสนุนด้านงบประมาณ ความคิดเห็นอยู่ในระดับกลาง ส่วนความคิดเห็นด้านการวางแผนโครงการอยู่ในระดับมาก สำหรับการประเมินด้านการปฏิบัติงานตามโครงการ ในเรื่องของกระบวนการคัดแยกเด็ก การปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง โดยมีการสำรวจเด็กในเขตบริการของโรงเรียนมากเป็นอันดับหนึ่ง และการจัดประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือคัดแยกวินิจฉัยเด็กเป็นอันดับท้าย ส่วนการประเมินด้านการจัดโปรแกรมเสริมหรือกิจกรรมพิเศษให้แก่เด็กเรียนร่วมนั้น การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความคิดเห็นของผู้ปกครอง เห็นว่าโครงการเรียนร่วมมีประโยชน์มาก ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสได้เรียนหนังสือและอยู่ร่วมกับสังคมของคนปกติ มีพัฒนาการดีทั้งด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้อยู่กับพ่อแม่ มีความอบอุ่นและต้องการพิเศษให้ประชาสัมพันธ์โครงการเรียนร่วมให้มากกว่านี้

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ผู้บริหารได้เตรียมตัวและเตรียมครู เพื่อให้มีความรู้ในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล โดยการเข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการ

ประชาสัมพันธให้ผู้ปกครองทราบโดยให้ครูประจำชั้นชี้แจง คัดแยกเด็กโดยการทดสอบความรู้ทั่วไป ผู้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลคือครูประจำชั้น ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดซื้อและจัดหาสื่อและอุปกรณ์ โดยมีการจัดสรรงบประมาณและติดต่อประสานงานให้ ผู้บริหารนิเทศและติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยการเยี่ยมชั้นเรียน และมีองค์กรภาครัฐให้การสนับสนุน ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเอง ใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการเขียนแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับหลักสูตรโดยเรียนเหมือนกันแต่ลดความคาดหวังหรือความยากของงานลง สอนเนื้อหาเดียวกันกับเด็กปกติ สอนเด็กพร้อมกันทั้งชั้นและทบทวนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเมื่อสอนจบ จัดกิจกรรมเสริมพิเศษที่พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่และการเคลื่อนไหว เลือกสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยพัฒนาด้านที่บกพร่อง เด็กอนุบาลที่มีความต้องการพิเศษทุกคนใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์เหมือนกับเด็กปกติ และได้รับการวัดและประเมินผลเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรม

ส่วนปัญหาด้านการบริหาร พบว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อมและให้บริการเครื่องมือ สื่อ และอุปกรณ์ การนิเทศและติดตามผลยังทำได้ไม่เต็มที่ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนยังมีน้อย ส่วนปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือขาดเอกสารที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

พูนศรี ยิ้มสาระ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตากับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า สภาพการดำเนินการของผู้บริหารด้านการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตา เข้ามาเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ นั้น ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อม โดยจัดประชุมชี้แจงมอบหมายงานดำเนินการ จัดครูที่ผ่านการอบรมเข้าสอน และประชุมชี้แจงผู้ปกครองและนักเรียนปกติ พร้อมได้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้วย อีกทั้งมีการเตรียมความพร้อมด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการรับนักเรียน จัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูและการช่วยเหลือ ด้านอาคารสถานที่ที่มีการเตรียมความพร้อมของห้องเสริมวิชาการ มีการปรับอาคารต่างๆและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสม อาทิเช่น การปรับสภาพห้องน้ำ การจัดห้องเรียนให้อยู่ใกล้ห้องน้ำ ด้านการใช้หลักสูตร มีการเตรียมความพร้อม โดยมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็ก ปรับเวลาในการเรียนการสอนและการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงาน อีกทั้งมีการปรับเกณฑ์การวัดผลให้สอดคล้องกับเด็กบกพร่องทางสายตา และมีการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เช่นเดียวกับเด็กปกติ

กมล ดาระสุวรรณ (2544) ได้ศึกษาวิจัยกระบวนการบริหารโรงเรียน ที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ในปีการศึกษา 2544 ประกอบด้วยครูผู้สอนเด็กพิการเรียนร่วม จำนวน 292 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารโรงเรียนทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิการเรียนร่วม

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัญหาในการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ขาดงบประมาณและปัจจัยในการดำเนินงาน ครูผู้สอนเด็กพิการขาดความรู้ความสามารถในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กพิการและครูผู้สอน เด็กพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่และการเสริมแรงน้อย

วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตรัง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงานแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีขนาดตั้งแต่ 12 ห้องเรียนขึ้นไป มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติมากกว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่ำกว่า 12 ห้องเรียน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ ได้แก่ ควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้ครู ผู้ปกครองเด็กพิเศษและเด็กปกติให้เข้าใจและยอมรับการจัดการเรียนร่วมให้มากขึ้นด้วยสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ควรอบรมครูก่อนสอนเด็กพิเศษและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีสื่อสำเร็จรูปและอบรมการใช้สื่อแก่ครูผู้สอน ครูประจำชั้นปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องสอนเด็กปกติด้วย ควรแยกการประเมินผลระหว่างเด็กพิเศษและเด็กปกติและยึดความแตกต่างระหว่างบุคคลระหว่างเด็กพิเศษด้วยกัน

อุไรวรรณ เจริญถาวรพานิช (2545) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ สรุปได้ดังนี้ ด้านการบริหาร พบว่า โรงเรียนนำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับเด็กออทิสติกมาวางแผนการจัดการเรียนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ จากสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนที่น้อยที่สุด คือ จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนรองลงมาคือ จากทบวงมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร พบว่า ลักษณะหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนที่พบมากที่สุด คือ เปิดโอกาสให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ มากรองลงมาคือ การใช้หลักสูตรปกติของโรงเรียน ส่วนที่น้อยที่สุด คือ การใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กออทิสติก รองลงมาคือ การเน้นเอกัตบุคคล ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลามากที่สุด มากรองลงมาคือ รูปแบบการจัดการเรียนในชั้นพิเศษและเรียนร่วมเป็นบางเวลา ส่วนที่น้อยที่สุด คือ เรียนร่วมในชั้นปกติโดยได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูสอนเสริมจากภายในโรงเรียน ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสนับสนุน พบว่า โรงเรียนจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการเรียนร่วมมากที่สุด เครื่องคอมพิวเตอร์มากรองลงมา คือ ห้องปรับพฤติกรรม ส่วนที่น้อยที่สุด คือ โต๊ะเรียนแบบเดียวกับคนหูหนวกรองลงมาคือ เครื่องป้องกันศีรษะกระแทกด้านบุคลากร พบว่า โรงเรียนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องระหว่างการปฏิบัติงานด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและสัมมนามากที่สุด มากรองลงมา คือ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ ส่วนที่น้อยที่สุด คือ

การศึกษาจากอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ การศึกษาต่อปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียน พบว่า ขาดแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ ขาดการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับหน่วยงานชุมชน

สวธอด สุวรรณทา (2545) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการศึกษาด้านความพร้อม (อาคารสถานที่ บุคลากรและอื่น ๆ) ขาดการจัดทำห้องน้ำ ห้องส้วม มุมต่าง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการติดต่อประสานงานกับแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักสังคมสงเคราะห์เพื่อขอความช่วยเหลือน้อย บุคลากรที่จัดการเรียนร่วมไม่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการจัดกิจกรรมก็ไม่ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ ด้านหลักสูตร และแผนการสอน ได้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรจัดทำแผนการสอน มีการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะมีการนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามศักยภาพ โดยคณะครูใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลายวิธี โดยใช้การสอนจากง่ายไปหายาก จัดกิจกรรมส่งเสริมช่วยเหลือเด็ก เช่น การสอนซ่อมเสริม และการมอบหมายงาน มีวิธีการเก็บเด็กที่ดีทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อย แต่ได้จัดหางบประมาณมาสนับสนุน โดยคณะครูมีการผลิตสื่อ มีการจัดหาสื่อและใช้สื่อ ใช้เอกสารคู่มือครูเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการนิเทศ มีการปรับเกณฑ์การวัดผลประเมินผล สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการนิเทศโดยผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีการนำผลของการวัดผลประเมิน และผลของการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนปัญหา อุปสรรคที่พบจากการศึกษา ด้านการบริหารจัดการขาดงบประมาณดำเนินการ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ ขาดสื่อ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่มีความต้องการ การดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมไม่มีการวางแผนด้านต่าง ๆ หรือมีการวางแผนแล้วแต่ไม่ปฏิบัติตามแผน ด้านบุคลากรพบว่า โรงเรียนขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น และครูก็มีภาระงานมากไม่มีเวลาให้เด็กอย่างเต็มที่ ส่วนด้านงบประมาณและด้านอาคารสถานที่ก็พบปัญหาเช่นเดียวกัน คือ ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม งบประมาณที่ได้รับหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จัดสรรมาให้ไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการ แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สรุปผลโดยการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยการนำผลการวิจัยมาศึกษา ระดมความคิดด้วยการวิเคราะห์ห่อภิปราย เพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกันทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความพร้อม (อาคารสถานที่ บุคลากรและอื่น ๆ) ด้านหลักสูตรและแผนการสอน ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลและการนิเทศ ได้สรุปในรูปแบบงานโครงการ และกิจกรรมดำเนินการ ที่ต้องดำเนินการทั้งในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับอำเภอ

สรรเพชญ์ อินทะพันธุ์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอบรมบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรการอบรมบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพ
2. ความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ส่วนกลุ่มควบคุมมีความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน
3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

เบญจา ชลธาร์นนท์ (2548) ได้ประเมินระดับปฏิบัติงานตามโครงการสร้างชีวิตของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน ในการสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการพบว่า

1. ด้านนักเรียน (S) ส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนพิการ และนักเรียนปกติ เช่น การประสานงานทางการแพทย์ การฝึกทักษะทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว การสื่อสาร การสังคม และการช่วยเหลือตนเอง สำหรับนักเรียนปกติมีการประชุมทำความเข้าใจ จัดกิจกรรมการสอนร่วมกัน จัดปายนิเทศ และสอดแทรกในขณะทำการสอน เป็นต้น
2. ด้านสภาพแวดล้อม (E) ส่วนใหญ่ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งในและนอกอาคาร เช่น ปูกระเบื้อง ทาสี ปูเสื่อ บริการน้ำเย็น ปรับแสงสว่างทางขึ้นลง มุงลาด สนามเด็กเล่น ห้องน้ำ แหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ ของเล่น ห้องเสริมวิชาการ ห้องเรียนการศึกษาพิเศษ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกและเพื่อความสวยงาม
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A) ส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำหลักสูตรเฉพาะ แต่มีการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละบุคคล ปรับยืดหยุ่นหลักสูตรตามความยากง่ายให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม เน้นทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น การแต่งกาย การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การใช้อุปกรณ์ของเล่น การพัฒนากล้ามเนื้อ การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม การเคลื่อนไหว และการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ เป็นต้น มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เก็บข้อมูลนักเรียน ใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม จัดกิจกรรมนอกห้องและในชุมชน รายงานความก้าวหน้า การประกันคุณภาพ และการจัดตารางบริการเสริมให้โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติ
4. ด้านเครื่องมือ (T) มีการจัดทำนโยบาย แผน โครงการ ระบบบริการ ชัดเจน จัดสรรงบประมาณเฉพาะบุคคลในโรงเรียนมีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อม ให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด จัดสื่อสำหรับนักเรียนพิการ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถดำเนินการได้ระดับมาก รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรม ศึกษาดูงาน ฝึกทักษะเฉพาะด้าน ฝึกกิจกรรมบำบัดและจัดหาบุคลากรช่วยเหลือ เป็นต้น

ณรงค์ อัมพรภาค (2550) ได้ศึกษาคุณภาพการดำเนินการจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 และ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

1. คุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับดี ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้

2. เปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ที่มีต่อคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพนักเรียน และด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนเด็กเรียนร่วมและครูการศึกษาพิเศษ มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงาน มีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก

อัจฉราภรณ์ บัณฑล (2551) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดลำพูน ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท 4 ด้าน คือด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ พบว่า ด้านนักเรียน การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ นักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการยอมรับ และช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านเครื่องมือ การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือจัดสื่อสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทและแต่ละระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะ การดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนค่อนข้างมาก ส่วนข้อเสนอแนะ คือควรจัดสรรครูให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม ปัญหาที่พบมากที่สุด คือสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากมีเสียงดังรบกวนจากห้องข้างเคียง ส่วนข้อเสนอแนะคือ จัดระเบียบห้องเรียน และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการควบคุมระดับเสียง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือครูที่รับผิดชอบงานเรียนร่วมโดยตรงมีไม่เพียงพอ เนื่องจากครูในโรงเรียนมีไม่ครบชั้นเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ คือขอรับการจัดสรรบุคลากรจากรัฐบาล และครูปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือขาดสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อเสนอแนะ คือประยุกต์ หรือดัดแปลงสื่อ อุปกรณ์พื้นบ้านมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Mulnix (1994) ได้ศึกษาเจตคติของครูใหญ่ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนร่วม และพบว่าครูใหญ่ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participatory Style) มีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่ครูใหญ่ที่มีความเป็นผู้นำแบบผูกขาดรวมอำนาจ (Authoritarian Style) มีเจตคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

Smith and other (Smith and other, 1995 อ้างถึงใน สมพร หวานเสร็จ, 2543) ได้เสนอหลักการบริหารจัดการในชั้นเรียนร่วมให้มีประสิทธิผล ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ

1. ด้านจิตวิทยาสังคม (Psychosocial Management) ได้แก่ การคำนึงถึงเกี่ยวกับตัวเด็ก ตัวครูผู้สอน กลุ่มเพื่อน และครอบครัว
2. ด้านกายภาพ (Physical Management) ได้แก่ การจัดชั้นเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดที่นั่ง และอุปกรณ์พิเศษที่ต้องใช้
3. ด้านการสอน (Instructional Management) ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับตารางสอน การถ่ายทอดข้อมูล การจัดกิจกรรมของกลุ่ม แผนการสอน สื่อ อุปกรณ์ และการบ้าน
4. ด้านเวลา (Time Management) ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการทำงาน การบริหารงาน การสอนในชั้นเรียนโดยรวม และการสอนรายบุคคล
5. ด้านกระบวนการ (Procedural Management) ได้แก่ การบริหารกฎในห้องเรียน กระบวนการในห้องเรียน และกิจวัตรที่ต้องทำทั้งโรงเรียน
6. ด้านพฤติกรรม (Behavior Management) ได้แก่ การพิจารณาตรวจสอบพัฒนาการของการปรับปรุงพฤติกรรมที่ดีขึ้นหรือแย่ลง การพัฒนาการของการจัดการกับตนเอง (Developing Self Management) และการปรับพฤติกรรมโดยทั่ว ๆ ไป
7. ด้านการจัดการส่วนบุคคล (Personal Management) ได้แก่ การบริหารเกี่ยวกับผู้ช่วยในการสอน บุคคล และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ตลอดจนอาสาสมัครและผู้สนใจอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด การวิจัย และการศึกษาที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงการบริหารงานของผู้บริหารในการจัดการศึกษาเรียนร่วม ซึ่งพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผลในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการวางแผน จัดองค์การ ควบคุมดูแลและจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานลุล่วงตามเป้าหมายและกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรม ไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตนเอง ทำให้สามารถใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ